

БІКАМЕРАЛІЗМ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНА КОНСТИТУЦІЙНА ЦІННІСТЬ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

**УРМАН Наталя Олександрівна - аспірант відділу аспірантури (ад'юнктури)
і докторантури Харківського національного університету внутрішніх справ**

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2024.1.61>

Статтю присвячено дослідженню ціннісних орієнтирів польської державності. Зазначається, що становлення конституційних цінностей, складовою частиною яких вбачається, зокрема, принцип бікамералізму, на польському ґрунті має давню історію і безпосередньо пов'язане із потребою наведення ладу в польській державі, зокрема через встановлення чітких правил суспільної гри як необхідної умови досягнення свободи та справедливості у соціумі.

Доводиться, що саме бікамеральна структура польського парламенту забезпечує конструктивність взаємодії елементів політичної системи та стабільність її функціонування. Аргументовано, що в загальному розумінні бікамералізм є складною системою розподілу владних повноважень у польській державі, основу якої складає організаційний принцип народного представництва. Він знаходить розвиток у виборчих відносинах, структурно-функціональних зв'язках всередині парламенту та у взаємовідносинах із главою держави, суб'єктами виконавчої і судової влади. Присутність Сенату слугує своєрідним запобіжником від прийняття поспішних рішень Сеймом, а також від його спроб перетворити законодавчу діяльність в один із засобів політичної, зокрема, передвиборчої боротьби.

Наголошується, що представляючи інтереси територій, двопалатний парламент дозволяє більш органічно поєднувати загальнонаціональні інтереси й інтереси окремих регіонів польської держави. Відмінність між загальнодержавними і місцевими інтересами зумов-

лена приналежністю кожного громадянина до союзу державного і союзу місцевого. Таким чином, бікамералізм у Республіці Польща забезпечує баланс соціальних, територіальних та інституційних складових політичної організації суспільства, завдяки чому принцип бікамералізму і сприймається як основоположна конституційна цінність Польської держави.

Ключові слова: національний представницький орган, законодавча влада, парламентаризм, бікамералізм, Сейм, Сенат, комітети, комісії, законотворчість.

Характерною ознакою сьогодення є стійке переконання наукової спільноти у тому, що «вирішення проблеми загальноправових ідеалів, принципів, правових категорій і критичного ставлення до правових реалій неможливе без ретельного аналізу системи цінностей, що діє в державі та суспільстві» [1, с. 44].

При цьому саме поняття «цінність» сприймається як універсальна та багатовимірною категорія, що охоплює всі сфери й рівні життєдіяльності суспільства. Вона є сутністю і водночас умовою повноцінного буття об'єкта, який став носієм певних суспільних відносин [2, с. 34]. Цінність виражає установки, переваги, орієнтири, інтереси окремих людей та їх об'єднань і, відповідно, має філософський, соціологічний, правовий аспекти.

Проблематика становлення правових цінностей загалом, і конституційних цінностей, складовою частиною яких вбача-

ється, зокрема, принцип бікамералізму, на польських теренах має давню історію і безпосередньо пов'язана із потребою наведення ладу в польській державі, зокрема через встановлення чітких правил суспільної гри як необхідної умови досягнення свободи та справедливості у соціумі.

Сприйняття правових цінностей обумовлене діяльністю суб'єкта, у ролі якого можуть виступати окрема особа, певна соціальна група, держава чи її окремий орган (група органів (Сейм і Сенат), об'єднана однорідними владними зв'язками), суспільство тощо. Зв'язок між ними знаходить свій прояв у здатності права задовольняти потреби означених суб'єктів і сприяти їх диверсифікації та розвитку, тобто він має бути постійно актуальним, потрібним та корисним, а це в свою чергу вказує на потребу, доцільність та **актуальність його дослідження** передусім засобами конституційно-правового пізнання та осмислення. І саме тому критерії цінностей, у тому числі й конституційних, потрібно шукати в об'єктивних властивостях останніх.

Ціннісні орієнтири польського бікамералізму з теоретичної точки зору знаходять своє відображення у ідеях народного представництва, парламентаризму та поділу влади. Саме тому дану тематику досліджували такі знані польські науковці як Р. Баліцький, Б. Банашак, М. Боруцький, З. Вітровський, Л. Гарлицький, А. Големб-йовська, Х. Іздебський, М. Кулеша, М. Лясковська, Р. Малайний, Р. Мояк, Р. Пйотровський, А. Хоражевська, та інші.

Варто зазначити, що в означеному контексті дане питання було предметом уваги таких відомих вітчизняних дослідників, як: М. Баймуратов, Ю. Барабаш, В. Журавський, Н. Камінська, ІО. Клименко, М. Марчук, М. Оніщук, В. Серьогін, О. Совгіря, О. Фрицький, В. Федоренко, В. Шаповал, Т. Француз-Яковець та ін. Водночас наявний стан досліджень саме польського бікамералізму, з'ясування його ціннісних орієнтирів у вітчизняній науці засвідчує недостатність комплексного опрацювання означеної проблематики у контексті розвитку конституційної демократії, що також підкреслює актуальність даної роботи.

Мета статті – окреслення засади бікамералізму як основоположної конституційної цінності Польської держави

Виклад основного матеріалу

У науці конституційного права двопалатність виступає характерною властивістю парламентаризму та історично збереженим компромісом у відносинах між буржуазією та феодалним класом. Саме тому методологічно виправданим шляхом для розкриття сутності та змісту бікамералізму вважаємо його дослідження через призму категорії парламентаризму.

Загальновідомо, що парламентаризм, теоретичні витoki якого беруть початок в ідеях про народний і національний суверенітети, цілком логічно пов'язаний із впровадженням механізмів гарантування прав людини, а також формуванням таких інститутів, які б забезпечували всебічне здійснення функцій держави та задоволення потреб суспільства [3, с. 15].

Грунтовно підходить до трактування парламентаризму П. Мартиненко, визначаючи його як «складний і багатогранний феномен, якусь шкалу соціальних цінностей, де панує закон, утвердилися принципи верховенства права та поділу влади, де громадянське суспільство характеризується демократизмом і високою політико-правовою культурою» [4, с. 35]. Знана дослідниця українського парламентаризму Л. Кривенко, вважає, що він «відображає і втілює вищі, фундаментальні цінності світової цивілізації. У будь-якій державі парламент виступає необхідним, серцевинним способом опосередкованої реалізації доктрини народного суверенітету» [5, с. 29]. Аналогічної думки притримується і Ю. Древаль, проте сукупність поглядів, ідей і цінностей він розглядає в межах практичної діяльності реально діючих представницьких законодавчих установ – парламентів [6, с. 44].

Частина вчених розглядає парламентаризм в іншому контексті – за основу береться такий критерій, як місце і роль парламенту в системі органів держави. Наприклад, Ю. Ломжець вважає, що парламентаризм виник і склався як противага виконавчій владі [7, с. 2].

Наведені визначення дають нам підстави стверджувати, що під парламентаризмом можна розуміти багатовекторну систему управління суспільством та державою, так як практично для всіх моделей демократичного спрямування і побудови державної влади притаманна особлива соціальна роль парламенту і його місце в механізмі держави та присутня наявність інституту підзвітності виконавчих органів перед законодавчими і відповідного нагляду з боку парламенту.

Таким чином, різні вчені виділяють ті чи інші аспекти у змісті парламентаризму: інституційний, системний, конституційно-правовий, соціально-політичний, ціннісний. Слід також погодитися з думкою, що парламентаризм необхідно передбачає існування сильного, конструктивного, дієвого, авторитетного парламенту, наділеного традиційними парламентськими прерогативами і здатного повною мірою їх реалізувати [8, с. 21].

Слід зазначити, що сучасна західна конституційно-правова наука, представниками якої є Р. Гюстон, Г. Маршал, Г. Оберройтер, М. Раш, Д. Ярдлі та ін., виходить з ідеї поділу державної влади та концепції стримувань і противаг, яка, тим не менш, передбачає домінування законодавчих структур над іншими гілками влади, коли пріоритет парламенту пояснюється тим, що він є єдиним органом державної влади, який безпосередньо виражає волю народу як єдиного джерела влади в її єдності й цілісності.

Реалії ХХІ століття дають підставу стверджувати, що бікамеральні конструкції парламенту успішно функціонують як у «нових», так і у «старих» демократіях. Всебічне поширення теорії та практики бікамералізму слід визнати як одну з найвиразніших перспективних тенденцій сучасності демократичного конституціоналізму. Як свідчать дослідження, в конституційній теорії і практиці двопалатні парламенти поступово й успішно утверджуються в Європейському Союзі та навіть в унітарних державах (Австрія, Іспанія, Італія, Польща, Румунія, Чехія та ін.), а також на інших континентах світу.

Відомий український правознавець М. Оніщук зазначає, що було б неправильно вважати, що бікамералізм у ХХІ ст. став винятковим привілеєм для політико-правових систем економічно розвинених держав світу. Для багатьох зарубіжних країн, які в своєму сучасному розвитку утверджують ідеї демократії та верховенства права, бікамералізм стає засобом апробації відповідних ідей і теорій. Створення двопалатного парламенту у різних за своїм розвитком країнах розглядається як шлях виходу з політичної кризи. Сучасний бікамералізм, як і раніше, не втрачає індивідуальних національних особливостей, тому важко знайти хоча б два абсолютно ідентичні парламенти у різних країнах [9]. Водночас хочемо підкреслити той факт, що користь втілення саме бікамеральної системи парламентів іноді також зумовлюється необхідністю поваги до конституційних традицій як цінності, що легітимізує сучасний державний устрій як це має місце на польському ґрунті.

Сподівання та надії, що їх польське суспільство пов'язує з багатопалатним парламентом, відображають переконання, що цей «тип структурного рішення близький до ідеалу хорошої системи, оскільки він належним чином поєднує демократію та ефективність» [10, с. 11]. Водночас він також служить для реалізації принципу поділу влади та системи стримувань і противаг. Зрештою, законодавчий дуалізм допускає розширення та ускладнення взаєвідносин усередині законодавчої гілки влади та між законодавчою та виконавчою [11, с.508]. Чим складніша мережа влади, тим більше шансів на реалізацію захисного механізму поділу влади. Водночас, складність політичної системи може ускладнювати виконання передвиборчих обіцянок і таким чином сприяти зростанню суспільного неохвалення функціонування даної демократичної системи [12, с. 202]. Як наслідок, часто відчуття безсилля виборців переростає у джерело успіху для популістських гасел та владних алгоритмів, зумовлених інфляцією, невиконаними обіцянками та розбитими надіями, як це мало місце на польському ґрунті із політичною силою «Право та справедливість». При цьому навіть про-

вал популізму не зміцнює представницьку демократію, оскільки він зазвичай сприяє політичній пасивності тих, хто відчуває відчуття політичного відчуження та ізоляції [13, s. 203].

Коли ми говоримо про парламентаризм як конституційну цінність загалом та про бікамералізм як його інституційне втілення, зокрема на польському ґрунті, то одночасно ми окреслюємо її як демократичну систему правління більшості, відокремлену від меншості через періодичні вибори (в першу чергу – парламентські), обмежену правом, прийнятим цією більшістю.

Однак таке розуміння демократії дозволяє розглядати систему, в якій більшість, маючи монополію на законотворчість та її застосування, позбавляє вибори їхньої фундаментальної ролі, яка полягає у забезпеченні реальної політичної конкуренції, заснованої на волі виборців, як відповідну до демократичної парадигми. У демократичній системі, воля тих, хто перебуває при владі, заснована на виборчій легітимності, може виявитися такою ж авторитарною, як і в державі, яка є диктатурою. Важливі передумови для визначення значення існуючої концепції демократії в національному правопорядку впливають із принципу демократичної правової держави.

Основою цієї держави є «принцип верховенства Конституції» [14], який був би фікцією, якби включав визнання того, що це верховенство Конституції зводиться до правління більшості, здатної надати будь-якого змісту конституційним нормам, що також рівносильно веде до «розмивання основ цієї держави, до яких належать людська гідність з одного боку та уникнення свавілля в діях влади з іншого» [15]. Умовою збереження автономного характеру існуючого поняття демократії [16, s. 29] є його тлумачення таким чином, щоб значення, яке вкладається в це поняття, було адекватним усім конституційним принципам і цінностям. У конституції поняття демократії вживається без жодного прикметника. Однак це не означає висловлену таким чином згоду надавати цьому поняттю будь-якого значення. Воно формується положеннями вступу до Конституції, особливо тими, що

стосуються природної та невід'ємної гідності людини, її права на свободу та обов'язку солідарності з іншими, а також положеннями Конституції щодо демократичної держави права та принципу розподілу та балансу влади. Ці цінності також визначають аксіологію двопалатності. «Переконання в обмеженості влади законодавчого органу є наріжною засадою організації системи, відомої як конституційна демократія, за якої влада більшості обмежується конституційно гарантованими правами особи» [17, s. 9].

З цієї точки зору, двопалатний характер парламенту має допомогти запобігти загрози, яку для системи становить всемогутність Сейму, властива системі єдності влади. Тому, на думку професора Варшавського університету Р. Пьотровського, чим більше обмеженою є конституційна роль Сенату, тим більше двопалатна структура парламенту виступає своєрідним камуфляжем для виключеної польською конституцією моделі парламенту як однопалатного органу [18, s. 9]. Такий тип обмеження на польському ґрунті реалізується завдяки втіленню моделі нерівноправного двопалатного органу, прийнятій у Конституції Республіки Польща, яка забезпечує перевагу Сейму над Сенатом у функціонуванні парламенту, що ще більше підкріплюється конституційною юриспруденцією щодо законодавчих процедур, зокрема здатністю Сенату приймати поправки до законопроектів, прийнятих Сеймом.

У конституційній демократії двопалатність має суттєве системне значення – вона дозволяє послідовно реалізувати принцип поділу та балансу влади: законодавчої, виконавчої та судової. Мета цього принципу – захистити права особи від небезпек, що виникають внаслідок концентрації влади. Надання законодавчої влади Сейму та Сенату, зрештою, може запобігти негативним наслідкам її концентрації в руках парламентської більшості.

Бікамералізм, якщо він послаблює домінування парламентської більшості, може сприяти реалізації аксіології конституціоналізму, що розуміється як утвердження цінності обмеження влади більшості на користь прав меншості.

Бікамералізм також може допомогти обмежити негативні наслідки надмірного впливу політичних партій на функціонування парламенту та посилити його легітимність у демократичному суспільстві чим сприяє легітимності правового порядку.

Наявна модель нерівноправного двопалатного апарату, з огляду цю нерівність, може лише обмежено сприяти реалізації конституційної демократії, принципи якої відображає Конституція Республіки Польща. Існуючі обмеження стосуються розмежування прав обох палат, що суперечить фундаментальній рівності їхнього конституційного статусу, що впливає з демократичної легітимності, якою вони користуються однаковою мірою. Оскільки як депутати, так і сенатори є представниками польського народу, як зазначено у ст. 4 Конституції, однаковість демократичної легітимності вимагає, щоб розмежування повноважень палат ґрунтувалося на рівноцінних конституційних цінностях. Ці цінності включають надійність та ефективність державних інституцій, що було метою прийняття чинної Конституції Республіки Польща. Поточне обмеження ролі Сенату в законодавчих процедурах та здійсненні нагляду за виконавчою владою, а також у реалізації підзвітності виконавчої влади не ґрунтується на бажанні гарантувати ефективність конституційної демократії. Навпаки, оскільки мірою цієї ефективності є уникнення небезпеки того, що «Сейм може все», то обмеження ролі Сейму, спрямоване на те, щоб запобігти повному контролю над державою лідерами партій більшості, знаходить і розуміння і втілення у конституційній аксіології.

Представляючи інтереси територій, двопалатний парламент дозволяє більш органічно поєднувати загальнонаціональні інтереси й інтереси окремих регіонів польської держави. Відмінність між загальнодержавними і місцевими інтересами зумовлена приналежністю кожного громадянина до союзу державного і союзу місцевого.

Вчений О. Булаков, досліджуючи бікамералізм, слушно зазначав, що бікамералізм також має властивість краще відстоювати інтереси окремих суспільних груп:

«Ідея двопалатної структури парламенту базується на визнанні того, що суспільство неоднорідне за своїм складом і включає велику кількість груп з різними інтересами. Сучасні види демократії намагаються врахувати цю обставину шляхом створення різних форм ухвалення політичних рішень, але неможливо одночасно врахувати різні інтереси всіх груп і окремих осіб. Не просто визначити, які з численних інтересів мають бути інституційно представлені, і в якій формі. Спроби вирішити цю проблему зроблені на рівні законодавчих органів в рамках двопалатного парламенту» [19, с. 23-31].

Таким чином, бікамералізм як формальна характеристика двопалатної структури парламенту змістовно виражається у забезпеченні балансу публічних інтересів та поєднання різних видів та рівнів публічного представництва в державі. Ця ключова функціональна роль бікамералізму і визначає його сутність, ціннісне і соціальне призначення.

Поточна реформа двопалатності у Польській Республіці, спрямована на посилення конституційної ролі Сенату, видається незамінним доповненням до концепції парламенту в демократичній правовій державі. У практиці розробки чинної Конституції, а також у судовій практиці Конституційного Трибуналу щодо двопалатності, відносно між палатами визначалися не в процесі пошуку відповідей на питання про форму парламенту в демократичній правовій державі, а з посиланням на конституційні традиції та ціннісні орієнтири, засновані на різному досвіді та пов'язані з уявленнями про «хорошу» державу, чим натякали на конкретні компроміси та занепокоєння, не пов'язані з демократичною правовою державою, а швидше з особливостями реалізації законотворчої функції Сейму і Сенату після вступу до Європейського Союзу.

Констатовано, що розвиток конституційної демократії засвідчив затребуваність двопалатних парламентів федеративними та унітарними країнами. Їх необхідність викликана об'єктивними потребами досягнення балансу інтересів громадянського суспільства і держави та повноважень орга-

нів державної влади (дієвості системи стримувань і противаг).

Оскільки принцип бікамералізму польського парламенту виражає основні конституційні цінності, впливає на політичний устрій, то доктриною та судовою практикою він визнається основоположною засадою Конституції, яка характеризується найбільшим ступенем загальності та значущості [20, с. 193].

Функціонування бікамералізму не лише у Республіці Польща, але й інших демократичних країнах засвідчує значний рівень його адаптованості до різних умов і викликів сьогодення, стану політичного середовища, що постійно знаходиться в транзиті змін та якісно нових викликів системи. Не можна заперечувати соціальну значущість бікамералізму в процесах посилення національної державності, економічної інтеграції та безпеки, забезпеченні політичної стабільності в суспільстві, послідовності й спадкоємності політичних еліт. Перевагу двопалатної структури можна прослідкувати насамперед у тому, що верхня палата є засобом стримувань різних демократичних аномалій, поспішних, емоційно-політичних, непродуманих рішень, засобом стримувань і противаг, на відміну від нижньої, що формується з громадян часто без фахового досвіду. Практика сьогодення яскраво про це свідчить. В умовах бікамеральної структури палати виступають одна відносно одної як експертні установи. Двопалатний парламент виконує свої повноваження якісніше та ефективніше, ніж однопалатна представницька установа, і, як правило, виправдовує себе в умовах розвиненого парламентаризму.

Бікамеральний парламент унеможливорює концентрацію парламентської влади в руках однієї людини чи політичної сили, а також узурпацію влади щодо кадрових питань.

Аналіз досліджень бікамералізму в багатьох успішних країнах світу доводить, що заснування такої структури парламенту залежить не від монархізму, федералізму чи унітаризму, а насамперед від реального прагматизму уявлень, від розрахунку коефіцієнта користі такого інституту для су-

спільства і держави. Якщо бікамеральний парламент шкодив би демократії французів чи поляків у їх унітарній державі або ж американцям чи німцям у федераціях та іншим демократичним країнам, де така система успішно функціонує, то дані країни давно б відмовилися від такого інституту влади.

Тож досвід функціонування бікамералізму в сучасних демократичних країнах засвідчує значний рівень його адаптованості до різних умов і викликів сьогодення, стану політичного середовища, що постійно знаходиться в транзиті змін та якісно нових викликів системи. Не можна заперечувати соціальну значущість бікамералізму в процесах посилення національної державності, економічної інтеграції та безпеки, забезпеченні політичної стабільності в суспільстві, послідовності й спадкоємності політичних еліт. Перевага двопалатної структури полягає, насамперед, у тому, що верхня палата слугує засобом стримувань різних «демократичних» аномалій, поспішних, емоційно-політичних, непродуманих рішень.

Підсумовуючи, маємо підстави стверджувати, що ключова функціональна роль польського бікамералізму, його сутність, цінність і соціальне призначення, коріняться у складній природі публічного представництва, притаманного двопалатним парламентам: окрім загальнонародного, соціально-політичне представництво забезпечується залежно від порядку формування верхніх палат, що складається історично (традиційно) та/або зумовлено потребами його оптимізації. Таким чином, бікамералізм у Республіці Польща забезпечує баланс соціальних, територіальних та інституційних складових політичної організації суспільства, завдяки чому принцип бікамералізму і сприймається як основоположна конституційна цінність Польської держави.

Література

1. Кушніренко О. Г. Поняття, природа і види конституційних цінностей / О. Г. Кушніренко // Конституція як основа правової системи: VIII Тодиківські читання : зб. тез наук. повідомл. міжнар. наук. конф. молодих учених, аспірантів і сту-

- дентів / за ред. А. П. Гетьмана. – Харків : ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – С. 44-45.
2. Реньов Є. В. Класифікація цінностей конституційного ладу в Конституції України: теоретичні аспекти / Є. В. Реньов // Проблеми законності. - 2015. - Вип. 131. - С. 33-41.
3. Ірклієнко А. І. Бікамералізм як форма конституційної демократії. Порівняльно-правовий аналіз — К. : Видавничий дім «Інтернаука», 2022. 392 с.
4. Мартиненко П. Парламентаризм: світовий досвід та українські пошуки. Вітчизна. 1996. № 9-10. С. 34-38.
5. Кривенко Л. Світовий досвід і утвердження парламентаризму в Україні. Віче. - 1996. - № 2. - С. 28-39.
6. Древаль Ю.Д. Парламентаризм у політичній системі України (політико-правовий аналіз): Монографія. – Х.: Вид-во Націон. ун-ту внутрішніх справ, 2003. – 280 с.
7. Ломжець Ю. Основні історичні етапи становлення та розвитку інституту парламентаризму URL:eir.nuos.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3503/Lomzhets4.pdf?sequence=1 С. 1–13.
8. Кривенко Л. Парламент без парламентаризму? Віче. 1997/4. С. 13-32.
9. Оніщук М. Бікамералізм: тренди для України / М. Оніщук // Дзеркало тижня. – № 24. – 28 червня 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dt.ua/POLITICS/bikameralizm_trendi_dlya_ukrayini-54157.html. – Назва з екрану.
10. Senates. Bicameralism in the Contemporary World, red. S.C. Patterson, A. Mughan, Columbus : Ohio State University Press.1999, 360 p.
11. Leksykon prawa konstytucyjnego. 100 podstawowych pojęć, red. A. Szmyt, Warszawa C.H. Beck. 2010, 766 s.
12. Parlamentarny system rządów. Teoria i praktyka, red. T. Mołdawa, J. Szymanek, M. Mistygacz, Warszawa 2012, 320 s.
13. Eatwell R., M. Goodwin, Narodowy populizm. Zamach na liberalną demokrację, Katowice 2020, S. 197 -207.
14. TK w uzasadnieniu wyroku z 22.09.2006 r., U 4/06, OTK-A 2006/8, poz. 109, LEX nr 208375.
15. TK w uzasadnieniu wyroku z 12.12.2005 r., K 32/04, OTK-A 2005/11, poz. 132, LEX nr 181611
16. Piotrowski R., Pojęcia zastane w Konstytucji RP. Dylematy teorii i praktyki [w:] Źródła prawa. Teoria i praktyka, red. T. Giaro, Warszawa 2016, 512 s.
17. Murphy W.F., Constitutional Democracy. Creating and Maintaining a Just Political Order, Baltimore 2007, 568 p.
18. Piotrowski R. Rola dwuizbowości w ustroju demokratycznym. Warszawa: Wolters Kluwer 2023. 490 s.
19. Булаков О. До питання про бікамеральну систему парламентів. *Правознавство*. 2003. № 4. С. 23–31.
20. Марчук М. І. Державний лад Республіки Польща: конституційно-правова модель: монографія. Харків : «Стиль-Іздат», 2019. 527 с.

Natalia Oleksandriwna URMAN

PhD student at the Department of Postgraduate and Doctoral Studies, Kharkiv National University of Internal Affairs

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2705-8601>

BICAMERALISM AS A FUNDAMENTAL CONSTITUTIONAL VALUE OF THE POLISH STATE

This article is devoted to the study of the value orientations of Polish statehood. It is noted that the development of constitutional values, a key component of which is seen as the principle of bicameralism, has a long history in Poland and is directly linked to the need to establish order in the Polish state, in particular through the establishment of clear rules of the social game as a necessary condition for achieving freedom and justice in society.

It is argued that it is precisely the bicameral structure of the Polish parliament that ensures constructive interaction between the elements of the political system and the stability of its functioning. It is claimed that, in a general sense, bicameralism is a complex system of the distribution of powers within the Polish state, based on the organisational principle of popular representation. It manifests itself in

electoral relations, structural and functional links within parliament, and in relations with the head of state and the executive and judicial branches. The presence of the Senate serves as a kind of safeguard against the Sejm making hasty decisions, as well as against its attempts to turn legislative activity into a means of political, and in particular pre-election, struggle. It is emphasised that, by representing the interests of the regions, the bicameral parliament allows for a more organic reconciliation of national interests and the interests of individual regions of the Polish state. The distinction between

national and local interests stems from every citizen's membership of both the national and local communities. Thus, bicameralism in the Republic of Poland ensures a balance between the social, territorial and institutional components of the political organisation of society, which is why the principle of bicameralism is regarded as a fundamental constitutional value of the Polish state.

Keywords: national representative body, legislative power, parliamentarism, bicameralism, Sejm, Senate, committees, commissions, law-making